

UNITÁRIUS ÉRTESEITŐ

Unitárius Egyház — Budapesti Unitárius Egyházközség — Unitárius
Missióház Hivatalos Lapja

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Koháry-utca 4.
Telefon: Aut. 174—24
A kéziratok minden hónap 10-ig,
illetve 20-ig küldendők be

Megjelenik kéthetenként
Előfizetési ára egy évre 4 P.
Előfizetési díjak az Unitárius Egyház-
község (Budapest) címére küldendők.
Postacsekkszám 30.400

Főszerkesztő: **BARABÁS ISTVÁN** ♦ Felelős szerkesztő: **JANCSI LÁSZLÓ**

Unitárius Egyház.

Az unitárius egyház, mint a XVI. század reformátori mozgalmának liberális szárnya, 1568-ban a tordai országgyűlésen nyert szabad vallásgyakorlatot János Zsigmond fejedelem uralkodása alatt. Alapítója és első püspöke *Dávid Ferenc* volt. Korának egyik leghíresebb egyházi szónoka, aki irodalmi téren is maradandó érdemeket szerzett.

Az unitárius vallás alaptétele az Isten egysége és osztatlan volta. Amint elnevezése is mutatja, a trinitárius állásponttal szemben azt tanítja az Újtestamentum alapjain, hogy az Isten mind lényegében, mind személyében egyetlen egy.

Az unitárius vallás szervezetét a többi történelmi egyházzal együtt országos törvény védte az idők során Erdélyben, ahol állandó gyökeret vert. A magyarországi részeken csak az 1848. XX. t.-c. 1. §-a biztosította az unitárius vallás törvényes jogait az Erdély és Magyarország között létrejött unió kapcsán.

Az erdélyi részeken kezdetben több mint 400 gyülekezet állott fenn. Hívei vezető szerepet vittek a városok igazgatásában, sőt az országos politikában is. A magyarországi részeken is voltak virágzó gyülekezetek, de ezek a XVII. század vége felé megszűntek.

Budapesten a kiegyezés után, 1869-ben volt az első unitárius istentisztelet. Kolozsvári lelkész, később püspök, *Ferencz József* prédikált s osztott Úrvacsorát a szétszórtságban élő híveknek. Ez a lelki gondozás évente ismétlődött, míg végre 1876-ban megalakult a

leányegyházközűség, továbbra is igénybe véve a kolozsvári lelkészek és tanárok szolgálatát.

Ekkoriban még csak pár száz lelket számlál a gyülekezet. Anyaegyházzá alakult 1881-ben. Első papja *Derzsi Károly* volt, aki szónoki készségével és rokonszenves egyéniségével sok jó barátot szerzett unitárius egyházunknak. Beszédei és fordításai az „Unitárius Kis Könyvtár” című vállalatban jelentek meg. Azokat országszerte szívesen olvasták a más vallásúak is. Munkatársai voltak *Hajós János*, *Sebes Pál*, dr. *Bedő Albert* és dr. *Székely Ferenc* gondnokok, akiknek köszönhető Isten után, hogy a főváros által ajándékozott szép telken, az Alkotmány-utcában, 1890-ben felépülhetett az első unitárius templom és bérház, amely ma is egyházunk egyik büszkesége és anyagi bázisa.

Az alapítás és építés munkájában résztvettek angol és amerikai hitrokonaink is, akik évi járulékkal biztosították a budapesti egyházközűség fennmaradását s a világháború lezajlása után is főként neki köszönhetjük, hogy az amortizációs tehertől megszabadultunk.

Az iskolások hitoktatása végett 1894-ben szerveztük a segédlelkészi állást. *Lőrinczy Dénes* és *Űrmössy Károly* következtek rövid időközökben egymás után, míg 1896-ban *Derzsi Károly* nyugalomba vonulásával *Gál Miklós* lett a rendes lelkész, akinek első évében, az országos Millenium keretében budapesti templomunkban egy Nemzetközi Vallásos Konferencia is tartatott, amelyen angol tudósok mellett erdélyi kiválóbb papjaink és pedagógusaink is résztvettek.

Időközben *Gál Miklós* vállalta a hitoktatási teendőket is. Így vette át a rendes lelkészi állást 1899 október 1-én az előd lemondása folytán *Józan Miklós*, volt torockói lelkész. Ekkor már mintegy 1000 lelket számlált a gyülekezet, egyrésztük szétszórtan a vidéken.

Ekkor már mutatkozott az egyháztársadalmi szervezkedés szükségese is, mint haladó kornak egyik elengedhetetlen követelménye. Ennek hatása alatt 1901-ben *Űrmössy Miklós* és *Perczelné Kozma Flóra* elnöklete alatt megszerveztük a *Dávid Ferenc* Egyletet; amelynek ünnepélyes megnyitását szeptember 1-én templomunkban résztvett mintegy 30—40 angol hitrokonunk is Miss Tagart vezetése mellett. Felolvasó-asztalunknál találkozókat adtak egymásnak a különböző felekezetek képviselői. Nyílt fórum ez ma is, ahol a zenei számok mellett még mindig a felolvasás viszi a döntő szerepet.

Első négy évi munkásságunkról évkönyvet is adtunk ki. A későbbi előadások a „Keresztény Magvető”-ben és az Unitárius Értesítőben jelentek meg 1922 óta. (Folytatjuk.)

Józan Miklós.

Írjunk röviden!

Az Unitárius Értesítő szerkesztőbizottsága folyó hó 22-én tartott ülésén elhatározta, hogy azzal a kéréssel fordul az Értesítő írógárdájához, hogy az Értesítőbe szánt cikkeiket, közleményeiket lehetőleg kis terjedelemben, de annál szabatosabban megírva juttassák el szerkesztőségünkhöz. Sajnos, mai anyagi körülményeink között még nem is gondolhatunk arra, hogy lapunkat kibővítsük. Így aránylag kis helyen sokat, illetőleg többfélét kell adnunk. Ezt a célunkat azonban csak úgy érhetjük el, ha minden munkatársunk igyekszik ezt a kérésünket teljesíteni.

A szerkesztőbizottság felhatalmazta a lap szerkesztőségét, hogy két bizottsági tag közreműködésével a beérkező cikkeket ilyen szempontból is vegye bírálat alá s azokon a lap érdekében esetleg szükségessé váló rövidítéseket és kihagyásokat eszközölhessen. Természetesen, amennyire lehet, e változtatások a cikkíróval előzetesen közlendők és megbeszélendők. De, ha a kölcsönös megtárgyalás idő hiányában, vagy bármely más ok miatt nem volna lehetséges, kérjük munkatársainkat, hogy ezzel a körülménnyel már eleve — minden személyi érzékenykedés mellőzésével — számoljanak.

Terjedelmesebb filozófiai, valláserkölcsi s egyéb hasonló tárgyú dolgozatok megjelentetése a lap keretein kívül esik s külön megbeszélést igényel.

Célunk közös. Legyünk segítségére egymásnak azzal, hogy mindnyájan magunkévá tesszük a jelszót: *írjunk röviden!*

Erdélyi Magyar Évkönyv.

A főiskolai hallgatóság.

Az erdélyi impérium-változás a főiskolai hallgatóság életkörülményeiben is mélyreható nyomokat hagyott. A kolozsvári régi Tudomány Egyetem magyar hallgatói Kolozsvár-Budapest-Bukarest között oszlanak meg. A statisztikai adatok nem adnak pontos számokat, de némi képet nyújtanak arról a mozgalomról, amely a kolozsvári egyetem hallgatóit három irányba terelte. Az Évkönyv a három magyar egyházhoz tartozó egyetemi hallgatók számát 1920—1928. évek között 606-ra teszi. Az unitárius hallgatók így oszlanak meg: 1919-ben 3, 1920-ban 2, 1921-ben 8, 1922-ben 24, 1923-ban 11, 1924-ban 9, 1925-ben 25, 1926-ban 26, 1927-ben 25, 1928-ban 30.

A bukaresti egyetemen tanuló hallgatók számát csak hozzávetőlegesen lehet megállapítani. 1927-ben 50, 1928-ban 65, 1929-ben 102 magyar diák tanult ott. Ezek a számok azt mutatják, hogy Bukarest vonzóereje évről-évre nő. Magyar nézőpontból mindenesetre gondolkodásra készítő tény.

Ezzel éppen ellenkező a helyzet budapesti viszonylatban. Az Évkönyv adatai szerint Erdély területén lakó magyar szülők gyermekei közül magyarországi főiskolákon 1922-ben 2104, 1923-ban 1751, 1924-ben 1355, 1925-ben 1259, 1926-ban 1112, 1927-ben 973, 1928-ban 901 diák tanult. Ezekre a számadatokra az Évkönyv az alábbi megjegyzést teszi:

A táblázat két örvendetes dolgot tesz nyilvánvalóvá számunkra, azt, hogy a kolozsvári egyetemen évről-évre rohamosan növekedik a magyar nemzetiségű hallgatók száma és hogy a magyarországi egyetemeken ezzel arányban esik az erdélyi származású diákok száma. De tartogat számunkra egy megdöbbentő adatot is, azt ugyanis, hogy az elmúlt évben még mindig 300-al több erdélyi fiú tanult magyarországi főiskolákon, mint amennyi a kolozsvári egyetemen. Ennek a ténynek tragikus voltát csak akkor tudjuk kellően méltányolni, ha tekintetbe vesszük azt, hogy ezeknek az ifjaknak csak igen kevés százaléka fog visszatérni Erdélybe a nosztrifikálás nehézsége, illetve lehetetlensége miatt. Ezek ott kinn fognak felmorzsolódni és csak Magyarország szellemi proletariátusát fogják szaporítani.

A Magyar Statisztikai Szemle 1930. februári számában közölt kimutatás szerint az 1928/29. évben magyarországi egyetemek és főiskolák első évére beiratkozott hallgatók között még mindig 414 volt olyan, akinek szülei az utódállamok területén laknak. Az 1929/30. évben első évre beiratkozottak között már csak 289 utódállami illetőségű magyar diák iratkozott be. Ebből Erdély területére esik legkevesebb 100, tehát ifjúságunknak még mindig a fele megy ki tanulni. *Ez ellen fel kell vennünk a harcot és a legerősebb propagandát indítanunk.*

Szegény jó *Jancsó* Benedek bátyánk! Mennyit küzdött ezért az igazságért. Keserves 10 esztendőnek kellett elmúlnia, míg rájöttünk arra, hogy az erdélyi magyar ifjúság idevaló kiözönlése pótol-

Nyaraljunk a Balatonon!

Balaton-Szepezden, közvetlen a Balaton partján, erdőtől övezett, pormentes nyaralómban nyári idényre leköthető penzió családiás otthon és jó házi koszt kapható. Szezonnitás május 15-től. Részletes felvilágosítást ad: **Szőke, Budapest, VIII., József-u. 2., I. em. 3.**

hatatlan vérveszteség Erdélyben és kilátástalan küzdelem Magyarországon. Mint annyi sok derék magyarnak, neki is meg kellett előbb halnia, hogy igaza napfényre jusson. Erdélyi magyar testvéreink jó nyomon járnak akkor, amikor ifjúságukat oda akarják kötni az ősi rőghöz. És a magyarországi magyarok is csak akkor lépnek a helyes útra, ha erdélyi fiaink figyelmét a *Jancsó Benedek* igazai felé irányítják. Ha már annyi pótolhatatlan magyar erővel szegényítették Erdélyt, legalább a jövő nemzedék — ha megmaradhat ott — vesse meg a lábát atyáinak földjén s elsajátítva az új gazda nyelvét, tartsa a posztot, ahová sorsa állította. Mert hiába hangoztatjuk a revízió szólamait, ha nem lesznek odaát testvéreink, akikért meg kell a revíziót csinálni. A Hargita vérrel öntözött hegyei értéktelen köhalommá változnak, ha nem csendül fel azokon magyar szó és magyar nóta . . .

MEGHIVÓ.

A PERCZELNÉ KOZMA FLÓRA UNITÁRIUS
LEÁNYEGYES ÜLET 1931. ÉVI MÁJUS HÓ 15-ÉN
(PÉNTEKEN) DÉLUTÁN 6 ÓRAKOR

MŰSOROS ERDÉLYI DÉLUTÁNT
RENDEZ AZ UNITÁRIUS TEMPLOMBAN
(V., KOHÁRY-UTCA 2—4. SZÁM)

AZ ERDÉLYI KÖLTŐKRŐL BESZÉL:

B O D O R A L A D Á R

MŰSOR-MEGVÁLTÁS 1 P, A VARRODA-ALAP JAVÁRA

Keresztelés, esketés, temetés egy nappal előbb bejelentendő a hivatalos órák alatt a lelkészi irodában, V., Koháry-utca 4.

HIVATALOS ÓRÁK : 1. Lelkészi iroda — hétköznapokon délelőtt 10—1, délután 4—5. Vasárnap délután 12—1.

2. Egyházközségi iroda — hétköznapokon délelőtt 9—1, délután 3—5. Vasárnap délelőtt 10—1.

3. Pénztári órák — hétköznapokon délelőtt 9—1. Vasárnap délelőtt 9—1.

Az egyházközség könyvtára, V., Koháry-utca 4., I. em., nyitva van: vasárnap 12—1, kedd délután 5—7 és csütörtök délután 5—7 órák alatt.

A Nőszövetség értekezlete havonként a második csütörtöki napon délután 5 órakor van, IX., Rákos-utca 3. sz. alatt.

A Leányegyesület összejövetelét a hónap 2. és 4. vasárnapján délután fél 4 órakor tartja, V., Koháry-utca 4. sz. alatt a tanácsteremben

Pünkösdi első napján délelőtt 11 órakor prédikál *Józan* Miklós, agendál *Barabás* István. Második napján délelőtt 11 órakor prédikál *Barabás* István, agendál *Józan* Miklós.

Rádiós istentiszteletünk május 17-én d. e. 1/4 12-kor lesz. Közéneket a Brassai Sámuel Ifj. Egyesület férfikara ad. 58. ének.

A konfirmáció — amint már több ízben említettük — május 14-én (Áldozócsütörtökön) délelőtt 11 órai kezdettel lesz a Koháry-utcai templomban. Az általános kikérdezést május 13-án délután 4 órakor ejtjük meg.

A Misszió Ház Kalendáriuma 1931. május hó második felére. 1931 május 17-én délelőtt 10 órakor istentisztelet. Prédikál Pethő István.

1931 május 24-én délelőtt 10 órakor pünkösdi istentisztelet úrvacsoraosztással. Prédikál Dr. Csiki Gábor.

1931 május 24-én délelőtt 9 órakor pünkösdi istentisztelet úrvacsoraosztással Pestszentlőrincen, az állami telepi kulturházban. Prédikál Pethő István.

1931 május 25-én délelőtt 10 órakor istentisztelet úrvacsoraosztással. Prédikál Pethő István.

1931 május 25-én délelőtt 10 órakor pünkösdi istentisztelet úrvacsoraosztással Debrecenben. Prédikál Dr. Csiki Gábor.

1931 május 31-én délelőtt 10 órakor istentisztelet a háborúban elesett hősök emlékére. Istentiszteleten szolgálnak: Pethő István és Dr. Csiki Gábor.

Hivatalos óra a Misszió Ház lelkeszi hivatalában hétköznapokon délelőtt 9—1-ig.

Az Igazgató Tanács május 29-én d. u. 5 órakor tartja évnegyedi rendes ülését a tanácsteremben az Értesítő 5. számában közölt tárgysorozat szerint.

A hittanvizsgák május 27-étől június 2-ig lesznek.

Kovács József székesfővárosi tanító atyánkfiát a III. kerületbe elemi iskolai igazgatóvá nevezték ki. A jól megérdemelt előléptetéshez gratulálunk s új állásában munkájára Isten áldását kérjük.

A **Magyar Cserkészszövetség** budapesti kerülete kerületi cserkésznapot tart május 17-én délután 3 órakor a ferencvárosi tornaclub üllőiúti pályáján. Az ünnepélyen a mi csapatunk is részt vesz.

A **székelykeresztúri unitárius főgimnázium** május 16-án „Jótevők emlékűnnepet“ tart, amelynek keretében a kegyelet az intézet nagynevű igazgatója — *Sándor János* — emlékének áldoz. A léteért küzdő iskola vezetősége helyes érzéssel választotta ki a jótevők fénylő sorából annak a markáns egyéniségnek nevét, aki évtizedeken át nem lankadó kitartással harcolt a gimnáziumnak főgimnáziummá fejlesztéséért.

Az ünnepély egyúttal befejezése annak a lelkes mozgalomnak is, amely az iskola köré csoportosuló székelység csodás áldozókészsége folytán megmentette a főgimnáziumot a jövő számára. Ünneplő testvéreinket a lélekmozgató emlékezés alkalmából szeretettel köszöntjük s áldjuk kedves emlékét *Sándor János*nak, aki haló poraiban is tud lelkesíteni és buzdítani.

Cserkészcsapatunk a nyári táborozást június 25. és július 25. között Balatonszepesden tartja.

Az **unitárius vallású** rendőrök úrvacsoraosztással egybekötött istentisztelete május 22-én délután 6 órakor lesz a Koháry-utcai templomban.

A **köri közgyűlés Füzesgyarmáton június 4-én lesz.**

Az Országos Gyermekvédő Liga nyaraltatása. Az Országos Gyermekvédő Liga az előző évekhez hasonlóan ez év nyarán is négyezer gyermeket nyaraltat Szentendre-szigetén, a Duna mellett és a Bakonyban, Farkasgyepű község határában erdei környezetben létesített gyermeűdülőtelepein négyhetes turnusokban. A jelentkezők összeírása a Ligánál (VIII., Trefort-utca 3.) már megkezdődött. Előjegyzést nyerhetnek osztály és felekezeti különbség nélkül 6—12 éves korű szegény, üdülésre rászoruló gyermekek.

A **lelkipásztori nyugdíjalapra** adakoztak : özv. Héderváry Hugóné 10 P, Tóth Mihály (Vác) 15 P, Blaschnek Béla 12 P, Jukl Károlyné 2 P, Köszönettel nyugtázzuk.

Ki adna esérébe budapesti házmesterséget 464 □-öles, szőlővel beűltetett telekért, amely a váci villamos mellett fekszik, közel a

megállóhoz. A telekár $\frac{1}{3}$ része még nincs kifizetve, hanem havi 40 pengős részletben törlesztendő. Bővebbet Kovács Bálint afiánál (II., Vitéz-utca 1.).

Cserkészcsapatunkból ismét öröndetes híreket kapunk. Bölöni Dezső és Parragh Gyula nagycserkészeink letették a segédtiszti vizsgát jó eredménnyel. A sikerhez gratulálunk. Jó munkát!

Vasárnapi iskoláink április 26-ával befejezték az első évet. Koháry-utcai templomunk kedves csoportvezetőjét virággal lepték meg a kicsinyek, amely virágok ott díszlettek az isteni tisztelet alatt is. Az összes csoportvezetők május végén tartanak beszámoló ülést, amelyre meghívják az összes lelkészeket, a hitoktató-lelkészeket és hitoktatókat és a hit és nevelési bizottság tagjait és akkor határoznak afelett is, hogy a jövő évben ezt a lélekmentő munkát már október elején megkezdjük. Adjon az Egek Ura jó pihenést a jámbor szándékú munka vezetőinek és növendékeinek és a jövő évre hasznos előkészülést és jó munkát. (Egy csoportvezető.)

Az adókiivetés munkája szépen halad. A bizottság tagjai a legnagyobb körültekintéssel állapítják meg az egyházi adó összegét, tekintetbe véve a körülményeket és viszonyokat. A vezető eszme az, hogy mindenki fizessen adót, aki fizethet, ha keveset is; mert az egyház munkájába ezen a réven kapcsolódik be a hívő és az egyház fenntartásához hozzájárulva, így kívánhatja, hogy beleszólhasson az egyház ügyeibe. Amit meg is tehet, ha a közgyűlésen részt vesz. Az adókulcsot hivatalos felszólításra itt közöljük. A budapesti unitárius egyházközség adózási szabályzata 6. adótételek pontja szerint. A meghatározandó adóalap után a következő adó vethető ki:

I. osztály évi	2.000 P-ig	évi	4 P
II. „ „ 2.001— 2.400 „	„	5— 10 „	„
III. „ „ 2.401— 4.800 „	„	11— 20 „	„
IV. „ „ 4.801— 6.000 „	„	21— 30 „	„
V. „ „ 6.001— 9.000 „	„	31— 50 „	„
VI. „ „ 9.001—15.000 „	„	51—100 „	„
VII. „ „ 15.001—30.000 „	„	101—200 „	„
VIII. „ „ 30.000 P-n felül „	„	201—500 „	„

Vegyesházasságban élő és külön jövedelemmel nem rendelkező nők terhére a különben megállapítandó adónak fele vetendő ki. Magától értetődik, hogy ezeken a kereteken belül a bizottság minden méltányos kedvezményt mérlegelt. (Nótárius.)